Ingrida Čičiurkaitė

Vokiečių karių kapavietė Opstainiuose

1 pav. Šalia suardytų palaikų aptiktas neperlaužtas vokiečių kario identifikavimo žetonas. I. Čičiurkaitės nuotr.

Fig 1. A non-snapped German army ID tag found next to the disturbed remains.

2021 m. gegužės 21 d. AB „Kauno tiltai“ darbuotojai, vykdantys kelio Vilkyškiai–Šereitlaukis remonto darbus Opstainių kaime (Pagėgių sav., Vilkyškių sen.), Piliakalnio gatvėje ekskavatoriumi iškasė žmonių palaikus. Darbai sustabdyti, apie palaikų radimą informuotas Tauragės VPK Pagėgių policijos komisariatas. Palaikų radimo vietoje birželio mėnesį KVGT atliko detaliuosius tyrimus. Ištirta viena 30,8 m^2 dydžio perkasa, papildomai patikrintos mechaniškai pašalinto grunto sankaupos – surinkti suardytų palaidojimų pavieniai kaulai, jų fragmentai ir radiniai. Perkasos V dalyje fiksuotas 40–45 cm storio kelio įrengimo metu suformuotas žvyringų sluoksnelių horizontas. Perkasos R dalyje šis sluoksnis plonėja iki 30–35 cm. Žemiau fiksuoti suplauti, supustyti smėlio sluoksniai su retomis raudonų plytų duženomis. Įžemis – geltonas smėlis glūdi 1,7 m gylyje. Nustatyta, kad palaidojimai koncentruojasi perkasos Š dalyje. Palaikai laidoti 0,8–1 m gylyje. Atsižvelgiant į atstumą tarp *in situ* fiksuotų palaikų fragmentų neišjudintų kelio rekonstrukcijos metu, tikėtina, kad palaikai laidoti atskirose duobėse, galvomis orientuoti į V.

1944 m. rugsėjo 10 d. Vokietijos armijos grupėje „Centras“ prie Raseinių sukurta nauja 95-oji pėstininkų divizija. Tuo metu divizija, dislokuota į Š nuo Kauno, labai nukentėjo nuo ankstesnių Raudonosios armijos puolimų. Spalio 6 d. prasidėjo TSRS kariuomenės puolimas su tikslu pasiekti Baltijos pajūrį. Iki vidurdienio 95-osios pėstininkų divizijos laikomos fronto linijos pozicijos pralaužtos per visą jų ilgį, todėl divizija turėjo trauktis į vadinamą „Breslau“ poziciją (Smeltynės vadavietė, 1,5 km į PV nuo Nemakščių). Vėliau su dideliais nuostoliais ji perėjo į „Drezdeno“ poziciją (Stragutės vadavietė). Tačiau ir čia nepavykus išlaikyti pozicijų, grįžo į Tauragę, o spalio 22 d. ties Ragaine kirto Nemuną ir užėmė pozicijas ties juo.

Šalia suardytų palaikų rastas vienas kario identifikacinis žetonas, ant kurio iškaltas karinio dalinio numeris: 278 pėstininkų pulkas, 95 Vermachto divizija (1 pav.). Tokios sudėties divizija buvo išformuota 1942 m. spalio 15 d. Šis dalinys iki 1943 m. rugsėjo mėnesio kovojo Rusijos teritorijoje, 1943 m. rugsėjį – 1944 m. gegužę – Baltarusijos teritorijoje, o 1944 m. rugsėjį divizija dislokuota Tauragės apylinkėse. Iš aptikto kario identifikacinio žetono galima daryti išvadą, kad bent vienas iš Opstainių kaime žuvusių vokiečių karių buvo patyręs kovotojas. Atsižvelgiant į šiuos duomenis, tikėtina, kad aptikti kariai palaidoti vokiečių pajėgoms traukiantis į V, prieš kertant Nemuną ir ten įsitvirtinant – t. y. 1944 m. spalio 6–22 d.

Nustatyta, kad kelio rekonstrukcijos darbų metu suardyti 3 asmenų palaikai – kapai 1–3. Dar vienas palaidojimas (kapas 4) aptiktas maždaug 3 m atstumu į PV nuo suardytų kapų (2 pav.). Mirusiųjų biologinis amžius yra 25–40 m. (pagal dubenkaulių gaktines sąvaržas). Fiksuotos perimortalinės traumos (3 pav.) ir patologijos, būdingos karių osteologinei medžiagai. Dantų taisymo atvejai – amalgamos plombos

ir išimami daliniai protezai dažniausiai pasitaiko vokiečių karių palaikuose. Iš viso tyrimų teritorijoje palaidoti 4 II Pasaulinio karo vokiečių kariai. Atsižvelgiant į palaidojimo vietą (šalia kelio), aptiktus radinius ir fiksuotas traumas bei patologijas, galima daryti prielaidą, kad kariai žuvo nedidelių mūšių metu. Juos greičiausiai palaidojo vietiniai gyventojai, nes kario identifikacinis žetonas buvo neperlaužtas.

Tyrimų metu aptikta su palaikais nesusijusi sidabrinė 1784 m. moneta ir 3 kape 4 rastos 1940–1945 m. pfenigų monetos perduotos LNM. Palaikai bus perlaidoti Klaipėdos karių kapinėse.

2 pav. Kapas 4. I. Čičiurkaitės nuotr.

Fig 2. Grave 4.

3 pav. Suardyti palaikai. Kairiojo žastikaulio distalinio galo perimortalinis lūžis. I. Čičiurkaitės nuotr.

Fig 3. Disturbed remains. Perimortem fracture of the left distal humerus.

Burial site of German soldiers in Opstainys

In 2021, the accidental discovery of human remains in Opstainiai village (Pagėgiai district in western Lithuania) prompted the excavation of a single trench (30.8 m^2). Three disturbed burials were found 0.8–1 m below the surface and one burial was situated 3 m to the side (Fig. 2). The deceased were between 25 and 40 years of age, exhibiting perimortem injuries (Fig. 3) and pathologies typical of the osteological material of soldiers. Associated finds identified the deceased as WWII Wehrmacht soldiers. They were likely buried in the period of 6–22 October 1944, when 278th infantry regiment of the 95th Wehrmacht division was deployed in the Tauragė area (Fig. 1).

Linas Kvizikevičius,
Justina Kozakaitė,
Justina Dobeikienė,
Evelina Grabovska

Lietuvos partizanų palaikų paieška Leipalingyje

2021 m. spalio mėnesį Leipalingyje (Druskininkų sav., Leipalingio sen.) ieškota 1945–1952 m. laikotarpiu nužudytų Lietuvos partizanų ir jų rėmėjų palaikų užkasimo vietų. Leipalingio NKVD–MVD būstinės pastato ir Lietuvos partizanų užkasimo vietų ir kapų komplekso (UK 43184) vietoje vykdyti detalieji tyrimai. LGGRTC 2019–2020 m. atlikti archyviniai istoriniai tyrimai rodo, kad buvusio Leipalingio valsčiaus teritorijoje, gretimuose kaimuose ir apylinkėse nuo 1945 m. sausio 12 d. iki 1952 m. lapkričio 20 d. žuvo, buvo nukankinti ir nužudyti 207 asmenys. Centro iniciatyva pradėta